

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

SÈRIE 1

PRIMERA PART

Responen a DUES de les qüestions següents

1. Expliqueu les característiques generals i els temes principals del recull *Narracions* de Salvador Espriu. Poseu exemples que us semblin representatius.
[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

- a) *Presenta la narrativa d'Espriu com (1) una narrativa antipsicològica i antirealista, oposada tant al model literari del Noucentisme com a la tradició realista del segle XIX, i (2) com una narrativa distanciada, més aviat expressionista, que deforma la realitat i els personatges, i opta sovint per la sàtira —per bé que hi ha lloc per a l'evocació lírica, també. Per això (3) sovint s'ha parlat dels seus personatges com a ninots o titelles (moguts pel titellaire Salom, que és una contrafigura de l'autor), i d'aquí també (4) un ús poc convencional de la llengua literària, que produeix efectes de distorsió o d'humor per la superposició de cultismes i vulgarismes. (0,25 punts per cada aspecte, fins a un total d'1 punt)*
- b) *Explica que els dos grans temes del llibre són: (1) la mort i el pas del temps; (2) la sàtira dels comportaments humans, individuals i coectius; (3) l'elegia per un món perdut, sovint associat a la infantesa. (0,25 punts per cada tema, fins a un total de 0,75 punts)*
- c) *I ho detalla, explicant que: (1) La mort i el pas del temps són presents en bona part de les narracions, com ara "Tereseta-que-baixava-les-escales", "Tòpic", "Conversió i mort d'en Quim Federal", "El país moribund", "Letizia", "Mariàngela l'herbolària", "Tres sorores" o "Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja". (2) Espriu satiritza i denuncia l'actitud dels homes davant aquesta realitat, especialment la vanitat dels actes humans, la pedanteria intel·lectual, la insolidaritat o la indiferència davant el patiment (per exemple, a "Tòpic", "En Panets passeja el cap", "El país moribund", "Conversió i mort..."), i constata la impossibilitat humana de comprendre el sentit de la vida ("El meu amic Salom", "Tarot per a algun titella..."); pel que fa als valors col·lectius, Espriu satiritza els vicis dels catalans (Lavínia, Alfaranja) i dels espanyols (Konilòsia): desconfiança, indiferència pel patrimoni, suficiència, ignorància, enveja, mesquinesa; els catalans, particularment, són els responsables de tenir un país decadent, moribund, sense ànima, i de reaccionar-hi amb indiferència ("El país moribund", "Tarot..."). (3) Davant la devastació, l'única cosa que Espriu es mira sense sarcasme és el record del passat, que s'associa a la infantesa a Sinera (encara que no aparegui el nom). Així, a "Tereseta-que-baixava-les-escales" la veu narrativa evoca repetidament els jocs pels carrers del poble o pels rials, i a "Tòpic" el narrador recorda també els jocs de la infantesa amb l'Eleuteri, que ara és mort (i, en aquest cas, la reducció freda, racional d'aquesta mort a un tòpic contrasta amb la vida viscuda i enyorada). (0,25 punts per cada tema ben explica i exemplificat, fins a 0,75 punts)*

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

2. Expliqueu les característiques i la funció del personatge de Francesca Bertolozzi, *Paquita Reinal*, a *Feliçment, jo soc una dona*, de Maria Aurèlia Capmany, i com es relaciona amb la protagonista de la novella, Carola Milà.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand:

- (a) *Explica (1) que Francesca Bertolozzi, també anomenada Paquita Reinal, de qui s'insinua que no té orígens benestants, ha assolit una bona posició gràcies al matrimoni amb Esteve Reinal, de professió liberal, amb qui no ha tingut fills; (2) que la senyora Reinal representa la nova burgesia liberal de primers de segle XX i el seu sistema de vida modern i ostentós alhora: viu en un pis situat a la part moderna de Barcelona (lluny, doncs, de les cases senyoriales de la classe alta tradicional), que és carregat de decoració i ple de servei; disposa de cotxe i de xofer; i (3) que participa activament en la vida social com a presidenta de la Junta de protecció i promoció del Treball i la Cultura de la Dona, un grup feminista des d'on treballar per educar les dones obreres amb principis conservadors i marcats per la divisió de classe. Maria Aurèlia Capmany s'inspira probablement en Francesca Bonnemaison. (0,5 punts per cada aspecte, fins a un total d'1,5 punts)*
- (b) *Comenta que (1) Francesca Bertolozzi acull a casa seva a Carola Milà, quan se la troba estesa al mig del carrer i inconscient arran d'un avortament espontani i després de perdre, assassinats per venjances creuades, el seu amant, Feliu Tobias; el seu avi, Sebastià Milà, i la dona d'aquest; i (2) que en el nou entorn, i sota la identitat de Carmina Torres, Carola es converteix en la protegida de Bertolozzi, li fa de secretària en les seves funcions de presidenta de la Junta i, fins i tot, d'oradora destacada en els mítings feministes. La relació es trenca sobtadament quan Bertolozzi es trasllada a Madrid, on Carola decideix no seguir-la. (0,5 punts per cada aspecte, fins a un total d'1 punt)*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

3. La secció «Cants» de *Visions & Cants*, de Joan Maragall, es tanca amb «Els tres cants de la guerra». Expliqueu quins fets històrics els motiven, i de quina manera s'hi aproxima poèticament Maragall. Tingueu en compte la relació amb els altres «Cants», els elements vitalistes i regeneracionistes i el plantejament de la relació entre Catalunya i Espanya.

[2,5 punts]

criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
 Literatura catalana

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats a la pregunta es poden atorgar si l'examinand explica que:

- a) *«Els tres cants de la guerra» són la resposta poètica de Maragall a la guerra colonial i el desastre de 1898, quan Espanya va perdre les darreres colònies d'ultramar de Cuba i les Filipines. Concretament, els tres poemes van ser escrits responent a tres moments de la guerra: la partida dels contingents de soldats cap a Cuba (1896), la derrota militar que comportà la pèrdua de les colònies (1898) i el retorn de les tropes vençudes (1899). **(0,75 punts)***
- b) *Maragall reflexiona sobre cada un d'aquests moments, i adopta tres punts de vista i tres veus diferents: a «Els adeus», adopta la veu i el punt de vista de la gent que acomiada els soldats, amb un to pessimista i funest; a l'«Oda a Espanya», la veu del poeta interroga Espanya de manera crítica, buscant una resposta que permeti la regeneració; a «Cant del retorn», adopta la veu dels soldats que tornen, en general amb un to de lamentació però, al final, també d'esperança i de fe en la regeneració. **(0,5 punts)***
- c) *Com en altres «Cants» de contingut polític («La sardana», «El cant de la senyera»), Maragall aborda el tema polític des de la perspectiva ideològica del nacionalisme català, però en «Els tres cants de la guerra» no hi ha exaltació nacionalista a través dels símbols nacionals (el ball, la bandera), sinó la crítica moral i política davant d'una circumstància històrica crítica per a Espanya. Tot i que l'únic poema que és pròpiament un cant és el tercer («Cant del retorn»: en té el títol i hi ha una veu col·lectiva, amb un refrany que es repeteix), els altres dos poemes hi queden associats per la referència a la mateixa circumstància històrica. **(0,5 punts)***
- d) *Comparteixen amb els altres cants el vitalisme i el regeneracionisme. (1) El vitalisme hi és present com a esperança en l'«Oda a Espanya», quan el poeta exhorta Espanya a salvar-se a través de la vida que té a l'entorn (les nacions perifèriques i especialment Catalunya, en contacte amb el mar, que representa la vida), o quan contraposa contínuament la vida a la mort que representa la política espanyola (així, quan contrasta la sang viva a les venes amb la sang vessada del soldats); i al final del «Cant del retorn», en què la permanència de la natura viva convida a canviar el plor per un cant esperançat. (2) El vitalisme hi està posat al servei del regeneracionisme, perquè Maragall voldria que la crisi produís un canvi de consciència política i moral, i que de la mort se n'extragués una nova vida col·lectiva. (3) En conclusió, el vitalisme i el regeneracionisme reflecteixen la voluntat del catalanisme d'intervenir en la reforma i la regeneració d'Espanya —tot i que l'«Oda a Espanya» en mostra els límits, i per això acaba amb el trencament i la renúncia del darrer vers “Adeu, Espanya!”: és l'equivalent poètic de les idees expressades per Maragall en aquells anys, quan afirma que Catalunya ha de tallar els lligams «amb la Morta», és a dir, amb l'Espanya immobilista, anacrònica i derrotada. **(0,25 punts per cada aspecte, fins a un total de 0,75 punts)***

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

4. A *Ball robat*, de Joan Oliver, Oleguer representa la figura del professional liberal triomfador. Descriviu les característiques d'aquest personatge com a individu i en relació amb els altres personatges de l'obra.

[2,5 punts]

Pauta de correcció

Els 2,5 punts assignats es poden atorgar si l'examinand explica alguns dels aspectes següents, a raó de 0,5 punts per a cadascun, fins a un màxim de 2,5 punts:

- Que és un advocat brillant, integrat en la bona societat, amic de Cugat des de l'escola.*
- Que té una actitud antiintel·lectualista i pragmàtica, perquè, com diu ell mateix, "visc en la realitat i de realitats" i "crec en el que veuen els meus ulls, palpen les meves mans i em mostra el meu seny".*
- Que es mostra molt segur de si mateix (fet observable, per exemple, en la conversa que sosté amb Cugat relativa a la Mercè).*
- Que és un home absorbit per la seva feina que deixa les qüestions afectives en segon terme.*
- Que se sent insatisfet en el seu matrimoni i considera aquest fet com a inevitable.*
- Que és molt irònic i que ratlla el cinisme amb la seva relació amb els altres.*

Si l'examinand complementa la resposta de manera correcta i coherent amb algun altre aspecte pertinent no explicitat en l'enunciat se li pot valorar fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació global de la pregunta no pot sobrepassar els 2,5 punts assignats.

SEGONA PART

Desenvolpeu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació

1. Comenteu aquest fragment del capítol XIII («El Cimalt») de *Solitud*, de Víctor Català. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- El context del fragment en l'argument de l'obra.
- El significat de l'ascensió al Cimalt en l'itinerari vital de la Mila i la comparació amb la primera pujada a la muntanya.
- El paper del pastor en aquest itinerari vital.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

—No em canso pas, pastor... Si sembla que tot just surto de casa! Això és com escalons, i aquest airet tan fi dona un bo per a pujar! —I, en efecte: la dona, enardida¹ com un soldat que marxa sota un pany de bandera, pujava amb bona empenta, sentint a dins del pit una escalforeta dolça de niu, que li feia més grata encara la viva frescor de l'atmosfera.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

A son pas les garrigues² remogudes deixaven anar els didals buits de les ballarugues,³ i els branquillons encara florits dels romanins li arrosaven⁴ les faldilles, espolsant-li al damunt els crestallets de gebre⁵ que els cobrien.

La dona recordà llavors la primera pujada a la muntanya, amb en Matias: aquella pujada tan trista, tan fadigosa, tan punyida⁶ per presentiments tèrbols enmig de la tranquil·litat real de sa vida d'aleshores. Quina diferència d'aquella pujada amb la d'ara, tan agradable, tan rejuvenidora en plenes crueses hivernenques, en plena pobresa i malastrugança⁷ matrimonial! En cosa de mesos tot s'havia enfonsat a son entorn, havia fugit d'ella tot lo alegrador i, malgrat això, ara tan sols començava ella a sentir-se animada i com segura sobre la terra, engrapada⁸ fortament a quelcom que, volent o no, la mantenia a flor, sense deixar-la anar de fons amb tot lo de demés. «Oh! el que són les bones companyies!» pensava la dona mentre sos ulls amoixaven⁹ novament, mes ara sense turbulències insanes, aquella esquena enfarfegada¹⁰ que li anava tot davant.

1. *enardida*: 'envalentida'.
2. *garrigues*: 'alzines petites'.
3. *didals...de les ballarugues*: 'closques semiesfèriques de les aglans'.
4. *arrosaven*: 'mullaven de rosada'.
5. *gebre*: 'glaç'.
6. *punyida*: 'punxada, agullonada'.
7. *malastrugança*: 'mala sort'.
8. *engrapada*: 'agafada'.
9. *amoixaven*: 'amanyagaven, acariciaven'.
10. *enfarfegada*: 'carregada'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

- (a) *El fragment, situat en el capítol XIII («El Cimalt»), es troba cap al final del nus de la novel·la. El pastor ja és a punt d'abandonar l'ermita per passar l'hivern al mas de Sant Ponç, i abans de deixar sola la Mila vol fer el darrer esforç per ensenyar-li tota la muntanya. Després d'aquest capítol i el següent («En la Creu»), que formen part de la mateixa excursió, vindrà la tragèdia amb la mort del pastor i el desenllaç que clou la novel·la. (1 punt)*
- (b) *L'ascensió al Cimalt, «el nostre cimbori», com també l'anomena el pastor atribuïnt-li un caràcter religiós, representa per a la Mila l'assoliment del coneixement: el coneixement de l'entorn i el coneixement de si mateixa. Aquesta pujada a la muntanya en companyia del pastor és molt diferent de la primera que havia fet amb en Matias. No és una pujada feixuga com la primera, i la Mila la fa sense esforç: «—No em canso pas, pastor... Si sembla que tot just surto de casa!» L'ambient és favorable: «i aquest airet tan fi dona un bo per a pujar!» Fins i tot ella mateixa compara les dues pujades: «Quina diferència d'aquella pujada amb la d'ara.» Tot i les condicions desfavorables de la seva vida actual (les seves situacions econòmica i matrimonial han empitjorat), la pujada és agradable perquè ha canviat la companyia que la guia: «Oh! el que són les bones companyies!» (1 punt)*

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

(c) *El pastor és el guia. L'ús de l'ofici per anomenar-lo, en comptes de fer servir el seu nom, Gaietà, és significatiu d'aquesta funció de guia, de conductor. També té un caràcter religiós i en certa manera diví —tal com el Modernisme sol representar la figura de l'artista. És també el mestre que ensenya les beceroles de la muntanya a la Mila i no pot deixar-la sola a l'ermita sense ensenyar-li el punt més alt de la muntanya, el Cimalt. Per a la Mila és un suport, és una bona companyia que li fa la vida agradable enmig de la desesperació del seu fracàs matrimonial, l'ajuda a superar la depressió, a superar les pors i a sentir-se segura («com segura sobre la terra»). El resultat és que la Mila idealitza el pastor i el rejoyeneix imaginativament, fins al punt de veure-hi una possibilitat —de seguida frustrada— de realització sexual. (1 punt)*

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives, i la capacitat d'anàlisi.

2. Comenteu el poema «Els cocoters de Macuto», inclòs a la secció «Arbres» d'*El cor quiet*, de Josep Carner. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separatament ni en el mateix ordre):

- La relació del poema amb les altres poesies de la secció i el valor general que els arbres tenen per al poeta.
- La descripció del motiu (imatges, elements d'humanització) i l'estructura del poema (tingueu en compte la forma mètrica).
- El significat d'aquests arbres per al poeta.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

ELS COCOTERS DE MACUTO

Vaig veure un dia a Macuto,¹
i els estic veient encar,²
quatre cocoters en rengle³
aturats davant la mar.

Eren sols davant les ones,
fills gentils de la claror,
com columnes oblidades
o fermalls⁴ de l'horitzó.

S'expandien en llur èxtasi
com si no els veiés ningú:
espaiats, al cel somreien,
tots germans, sol cadascú.

Ran de terra, ja es torçaven,
dolçament al sol girats.

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves
Literatura catalana

Els ventalls de trenta reines
sostenien delicats.

Però, patges fora via,⁵
ells van créixer amb tant deler,⁶
que sols dees⁷ sobre un núvol
els ventalls podran haver.⁸

Quatre cocoters en rengle
sobre el blau, prodigis d'or...

Quan jo sigui entre la boira
m'assolellaran el cor.

1. *Macuto*: Poble de la costa de Veneçuela, al mar Carib.
2. *encar*: 'encara'.
3. *en rengle*: 'en filera'.
4. *fermall*: 'joies que ornamenten o tanquen un vestit'.
5. *fora via*: 'fora del camí, fora del comú'.
6. *deler*: 'desig, passió'.
7. *dees*: 'deesses'.
8. *haver*: 'tenir, abastar'.

Pauta de correcció

Els tres punts assignats al contingut del comentari es poden atorgar si l'examinand tracta, per separat o conjuntament, els aspectes especificats en les preguntes, és a dir, si explica que:

- (a) *El poema pertany a la secció «Arbres», en la qual Carner descriu diverses espècies arbòries i en destaca algun valor de lliçó o de model humà per al poeta, i fa notar que aquest és el darrer poema de la secció. (0,5 punts)*
- (b) *El poema està escrit en estrofes regulars de quatre versos heptasíl·labs amb rima consonant aguda en els versos 2 i 4 de cada estrofa; l'estrofa final presenta els dos parells de versos separats per tal de tancar el poema i emfasitzar-ne el sentit. A la primera estrofa el poeta presenta el motiu com un record («Vaig veure... i els estic veient encar...») i el descriu succintament; les estrofes 2-5 descriuen els cocoters i en va destacant els valors a través de comparacions («com columnes», «com fermalls») i de metàfores (patges que sostenen ventalls aptes per a reines i per a deesses, de tan alts com són), i sobretot a través de la humanització del seu creixement a l'estrofa 3: creixen confiats, en una mena d'èxtasi i de contentament, somrients, alhora individus i membres d'un col·lectiu («tots germans, sol cadascú»), com les persones. A l'última estrofa, els versos 21-22 tanquen la descripció reprenent i variant els versos 3-4 (ara hi afegeix el caràcter prodigiós de l'efecte de la llum sobre les fulles), mentre que 23-24 donen la clau del sentit del poema. (1,5 punts)*
- (c) *El poeta presenta els cocoters com una imatge conservada en el record, i als darrers dos versos del poema ens revela el valor d'aquest record: quan el poeta «sigui entre la boira» (literalment, en latituds europees sense sol;*

Criteris específics de correcció i qualificació per ser fets públics un cop finalitzades les proves

Literatura catalana

figuradament, en els moments difícils de la vida, ara que el poeta ha arribat a la maduresa vital), els cocoters aportaran el sol, la llum, és a dir, l'exemple d'una vida confiada, en què l'individu creix sol i alhora acompanyat, inclinant-se cap al sol i fent-se important en el seu desig de viure i créixer. (1 punt)

Si l'examinand desenvolupa de manera correcta i coherent alguna altra qüestió pertinent no explicitada en l'enunciat, se li pot atorgar per aquest concepte fins a 1 punt, amb el benentès que la puntuació no pot sobrepassar els 3 punts assignats al contingut. Els altres 2 punts s'atorgaran segons la capacitat de presentar, estructurar i redactar el comentari, la claredat i la coherència expositives i la capacitat d'anàlisi.